

Reflexions de la Comissió d'Energia d'Enginyers Industrials de Catalunya davant de la crisi energètica europea

La crisi energètica que estem vivint ha precipitat esdeveniments que els científics i la comunitat internacional, en les successives cimeres anuals del clima organitzades per Nacions Unides, ja en feien la diagnosi, alertant de que calien mesures serioses per aturar l'escalfament del planeta. La guerra d'Ucraïna, amb les restriccions de proveïment de gas natural, ha posat de manifest que Europa, que liderava el procés de descarbonització, no estava preparada ni per a la descarbonització ni per a ser sobirana energèticament.

El negacionisme europeu a les energies que actualment sustenten els sistemes energètics, l'energia nuclear i el gas natural, que ha durat i perdura encara, no ha estat contrarestat amb l'alternativa d'un desenvolupament significatiu de les energies alternatives compatibles amb el canvi climàtic, com són l'energia fotovoltaica, l'eòlica i el desenvolupament dels gasos renovables, biocombustibles i de l'hidrogen. Són aquestes energies les que han de substituir el paper que proporciona el gas natural i el petroli a la indústria i al transport.

Fa un any, abans d'aquesta crisi, el gas natural estava destinat a ser el combustible de transició a les renovables. Per tant, Europa ha de potenciar amb urgència el biometà i l'hidrogen verd, per poder reduir les necessitats de gas natural.

Les restriccions de subministrament energètic que Europa està patint, com a conseqüència de la guerra d'Ucraïna i dels pocs recursos de producció energètica pròpia, estan posant de manifest la necessitat d'implementar una política energètica sense perdre de vista l'objectiu de descarbonització, però

imposant una ruta energètica realista per sobre dels interessos particulars dels estats membres.

Està en joc la supervivència econòmica d'Europa. És l'hora de sumar esforços i donar joc a la capacitat tecnològica europea per dissenyar una indústria química i petroquímica exempta d'emissions i donar llibertat als estats membres, que així ho vulguin, a desenvolupar i instal·lar reactors nuclears de petita escala i darrera generació (SMR).

Cal tenir en compte que el sistema de generació elèctric està canviant l'estructura. Venim d'un sistema en què els centres tradicionals de generació -hidràulics, tèrmics de gas i carbó i nuclears-, tenen índexs de disponibilitat -potència ferma- molt elevats; mentre que el sistema que s'està desenvolupant en la transició energètica està basat en les energies renovables que són intermitents i on cal garantir la potència amb tecnologies de suport, fonamentalment l'emmagatzematge hidràulic o químic. Aquesta característica canvia totalment la gestió tècnica i econòmica del sistema.

L'energia mou tota l'activitat econòmica. Per això, cal una política energètica europea comuna que, amb matisos, es traslladi a tots els estats, situant la supervivència econòmica i industrial en primer lloc, però sense oblidar la perspectiva a llarg termini compatible amb els objectius de canvi climàtic. En aquest sentit, des de la Comissió d'Energia reiterem que cal definir amb urgència els escenaris de transició europeus de la propera dècada que contemplin transitòriament els objectius de neutralitat climàtica pel 2050. Per això, caldrà incrementar i accelerar les actuacions en:

- 1. Revisar els plans de proveïment energètic europeu previstos. Cal activar plans de contingència.**

En el PNIEC, cal retardar els períodes de tancament a curt termini de les centrals de generació elèctrica de carbó, fins que no es normalitzi el conflicte de proveïment energètic per la guerra d'Ucraïna; i a mig termini els plans de tancament de les centrals nuclears, fins que el desenvolupament de les renovables, dels gasos sintètics i l'hidrogen no

hagin assolit un pes suficient que garanteixi la sobirania energètica europea. Cal posar en valor la garantia estratègica del subministrament energètic, garantint als operadors el manteniment de les centrals nuclears en servei fins al fi previst pel reglament de taxonomia el 2035.

2. Desenvolupar les interconnexions europees energètiques, elèctriques i gasistes.

La UE ha de posar en valor el caràcter estratègic europeu de les interconnexions, per garantir el mercat únic i per garantir la unitat territorial europea, tant als països membres com als que aspiren a incorporar-se. La Península Ibèrica, per les seves condicions climàtiques, és un possible actiu de generació elèctrica i d'hidrogen que Europa no pot menystenir per interessos particulars dels estats. Serà imprescindible invertir en noves interconnexions elèctriques i gasistes pensant en l'actualitat i el model energètic del futur.

3. Generalitzar mesures europees que garanteixin la supervivència econòmica i industrial.

Modificar el sistema d'assignació dels preus del mercat energètic de forma que garanteixi el paper de servei essencial de l'energia a costos competitius. Això implica la modificació de l'algoritme (Euphemia) utilitzat fins ara a tot el mercat europeu en la fixació del preu majorista. El nou mecanisme haurà de tenir en compte la nova estructura tècnica i econòmica de la generació renovable, amb el suport de les generacions amb potencia ferma, l'emmagatzematge i les interconnexions, donant estabilitat als preus.

Caldrà valorar si com a conseqüència de l'alta volatilitat actual dels preus cal una intervenció transitòria dels mercats energètics. Caldrà flexibilitzar normatives i adoptar transitòriament mesures sectorials per garantir la supervivència dels sectors que precisen entalpies elevades en els seus processos, davant de la crisi de preus del mercat de gas natural.

4. Desplegament accelerat de les renovables.

Cal una reducció dels terminis administratius i la creació d'ens de certificació que verifiquin el compliment dels processos de tramitació com ara reglaments europeus de les figura d'operador energètic que accelerin la penetració de nous actors als mercats energètics, o la creació d'organismes directament dependents dels parlaments que fiscalitzin el desenvolupament dels plans d'implantació de les energies renovables.

5. Electrificar el màxim possible. Però tot no serà possible.

Cal mes aerotèrmica, geotèrmia, etc. però caldrà impulsar alhora altres alternatives energètiques com el biometà, i els biocombustibles, la gasificació de la biomassa, etc. i produir i introduir l'hidrogen a les xarxes de gas natural per iniciar la transició cap l'ús massiu d'aquest vector energètic que ha de ser fonamental per una mobilitat de llarga distancia exempta d'emissions.

6. Reduir la intensitat energètica de l'economia. Estalvi i eficiència.

Generalitzar les mesures que limitin el malbaratament energètic, amb mesures neutres econòmicament en els sectors econòmics. Desenvolupar la fiscalitat energètica que gravi l'excés de consum energètic. Promoure la rehabilitació d'edificis i el transport ferroviari.

El consell de Ministres d'Energia del Unió Europea

En la reunió dels ministres d'energia dels països de la Unió Europea que va tenir lloc divendres passat es va aprovar un paquet de mesures amb l'objectiu de contenir els cada vegada mes alts preus de l'energia en el conjunt dels països europeus. Les mesures aprovades se centren en tres aspectes:

1. Reducció general del 10 % de la demanda d'energia elèctrica i una reducció obligatòria del 5% en hores punta, que permetria un aplanament de la corba de carga i, per tant, una reducció en els preus en el mercat majorista. Aquesta mesura afecta directament als consumidors.

2. Crear una taxa de solidaritat a les empreses intermediàries de combustibles fòssils com petroleres, gasistes i refineries. Es defineix una taxa del 33% sobre qualsevol benefici superior al 20% del beneficis obtinguts en els últims quatre anys. Tot i que aquesta taxa no és igual a la que ha establert el MITECO, el reglament permetrà que els estats membres que ja la tinguin la podran mantenir si són equivalents.

3. Establir un límit de 180 euros/MWh als beneficis extraordinaris a la producció inframarginal (renovable i nuclear). En el cas d'Espanya i Portugal, que ja tenen un mecanisme de reducció de preu (excepció Ibèrica), podran mantenir els seus propis topalls. A més, aquesta mesura valida la que el MITECO ja va posar en marxa el passat setembre en virtut del RDL 17/2021 de 14 de setembre.

La recaptació obtinguda per l'aplicació de la segona i tercera mesura s'haurà de destinar a compensar els increments de facturació dels consumidors vulnerables, empreses afectades i a la indústria electrointensiva. Els detalls de les mesures aprovades no es coneixeran fins que no siguin publicats en butlletí oficial de la UE.

A banda d'aquestes mesures, segueix en discussió, i encara sense acord, l'aplicació d'un topall al preu de totes les compres de gas natural en el conjunt de la UE, i la extensió del mecanisme ibèric a la resta dels països europeus. Espanya és un dels quinze països que han demanat que s'apliqui aquesta mesura del topall del preu del gas natural. El grup de treball corresponent encara ho està estudiant i pel moment no hi ha data per la seva aplicació. Una altra de les mesures també en estudi que ha sigut demanada per l'esmentat grup de quinze països, és la necessitat de desenvolupar un índex de referència pel GNL alternatiu al TTF holandès, que és el que actualment s'està utilitzant.